

תפריטים שהלכו והתעשרו במזון מרוכז במ" רוצת התקופה, עם התקדמות הפיטום, נמצאו עדיפים מתפריטים שהלכו ונעשו דלים במזון מרוכז במרוצת תקופת הפיטום, או שהיו יציבים בהרכבם, אם כי במקרה האחרון — ההפרש היה קטן.

ד. לוי, ר. וילקני

הבעת תודה

תודתנו העמוקה מובעת בזה למנהל חוות נהר יער, מר י. ברקוביץ, על עזרתו הרבה ביצירת התנאים שאיפשרו ביצוע ניסויים אלה. כן חייבים אנו תודה למועצה לייצור ושיווק בשר על השתתפותה במימון הניסויים. ל"הצרכן חיפה" מובעת תודה על סיוע בביצוע מבחני הגופות, ולעובדי הענף בחווה — על מאמציהם בעבודות שהיו כרוכות בהוצאה לפור על של הניסויים.

הנ"ל

המספוא הגס מספק את החום הנוסף, הדרוש לגוף (בחורף), ואין הבהמות זקוקות לשם כך לאנרגיה שבחומרי המזון הנעכלים.

אפשר להסיק מהניסויים האלה שאין כל צורך להעלות את חלקו של המזון המרוכז בתפריט מעל ל-50%, כיון שאין משיגים יתרונות מיוחדים מהגדלה נוספת של אחוז המזון המרוכז מחד, ומאידך — בתפריטים שמכילים עד 50% מזון מרוכז נמנעת פחיתה בדרגת הנצילות של המזון.

ניסוי ב' אשר בו נשתנה היחס בין המזון המרוכז למספוא הגס בתפריט הכולל במרוצת תקופת הפיטום, מאשר את תוצאות ניסוי א', החיסכון במזון מרוכז בצורה זו או האחרת, גורר אחריו התוצאות דלהלן: האטה בקצב העלייה במשקל, הטבה ביעילות ניצול המזון, ירידה באחוז התפוקה, פחיתה באגירת שומן, ועליה (ב-%) במשקל העצמות בטבחה.

מפתן הרפת

פיץ של אחד התחליפים מתוצרת הולנד פתח את המגע שלו עם השוק הישראלי בדרך הנראית הגיונית ונכונה: הוא העמיד קודם כל את התרצר לביקורת מוסד מדעי בארץ וכן ערך שורה של תצפיות שדה במשקים, תוך הגשת הדרכה מבחינה מקצועית (הבאת מומחה מחו"ל, תצוגות, סיורים). זאת היא תופעה חדשה ורצויה מאוד בענף שלנו ויש לשקוד שהיא תתאזרח ותתפשט לגבי כל סוג של ציוד וחומרים שונים, הדרושים בענף. חשיבות מיוחדת נודעת גם לכך שכל מיצרך יוצע בשוק ע"י כמה ספקים ונוכל להערך דיף את המוצר המעולה והבדוק שיהיה מלווה גם שירות טוב ואדיב מצד המפיץ, או הייצרן.

פיכום תצפיות ב"מילקיוויט"

ב-1988 התקיימה פגישה של בוקרים, שהיתה מוקדשת לשימוש בתחליפים; את הפגישה יזמה ואירגנה חברת פרמינגר, המפיצה את "המילק-יוויט", והיא התקיימה בשטח תצוגות הבקר של

תחליפי חלב לבני-בקר

בדומה להרבה חידושים מקצועיים כן גם לגבי תחליפי חלב אימצנו אותם "בסערה" תוך תקופה קטנה יחסית. ישנם מספר גורמים שיקבעו את חשיבות השיטה החדשה בהגמעת בני-הבקר מבחינה כלכלית ומקצועית, ואציין את העיקריים שבהם:

- (1) טיב המוצר;
- (2) התאמתו לצרכים השונים בגידול בני-בקר (עגלות לחידוש העדר, פיטום, ייצור "בשר-לבן");
- (3) אופן השימוש בחומר (שיטות הגמעה, הזנה נוספת);
- (4) גורמי סביבה (רמת המגדל, מימשק, היגיינה).

חלק מהגורמים הנ"ל מושפע במידה רבה מדרכי ההפצה של תחליפי חלב, שיינקטו על ידי הייצרנים או המפיקים. ברצוני לציין שהמ

וחלב רזה. קבוצה אחת בשובל שהוגמעה 88 ליטר חלב מלא + 120 ליטר חלב רזה ונגמלה בגיל $2\frac{1}{2}$ חודש, וקבוצת היקש שניה בשריד שהוגמעה 140 ליטר חלב מלא + 550 ליטר חלב רזה ונגמלה בגיל של 5 חודשים.

התוספת היומית בקרב הוולדות התנודדה בין 709 גרם ל-920 גרם אך, כאמור, ההבדלים היו קטנים ביותר ובלתי משכנעים. כשהוולדות הגיעו לגיל של $\frac{1}{2}$ שנה, מסתבר שהוולדות, אשר "קופחו" בתקופת ההגמעה בחלב או בתחליפיו פיצו את עצמם במנות גדולות יותר של מזון מרוכז, ובגיל של חצי שנה הדביקו את אלה שהקדימום בהתפתחות וגדילה. בנצילות המזון וההוצאה הכספית למזון לכל ק"ג של תוספת משקל היו תנודות גדולות, אך מכיוון שלא היו שקילות מדוייקות של המזון, יש להתייחס בזהירות לנתונים שהובאו. מה שמאפיין את התוצאות הממוצעות הוא, ש-3.5 יחידות מזון היו דרושות לייצור ק"ג אחד תוספת משקל בשלב הגדילה שעד חצי שנה ומחיר המזון הזה הסתכם ב-1.10 ל"י בקירוב.

הרצאתו של ד"ר ואן לינבורג מהולנד על שיטות הגמעה וצרכיה התזונתיים של עגלה בגיל היינקות היתה בה חוויה רבה לשומעים. יהיה זה משגה למסור במקוטע את דבריו החשרים ורצוי מאוד שחברת פרמינגר תפרסם את ההרצאה בכתב ואז נוכל לדון באופן יסודי בדעותיו והצעותיו.

בסיכום. הפגישות באושה, ב"און" ובפקולטה לחקלאות ברחובות, עוררו את תשומת ליבנו והתעניינותנו בבעיות שכאלו פתרנו אותן בדרך כים שיגרתיות, אך לא תמיד מוצדקות מבחינה מקצועית וכלכלית.

שלמה דורי

יפעת, אוגוסט 1964

"און". הובאו לשם 30 עגלים ועגלות משריד ויפעת, שהוגמעה לפי נוסחאות שונות ב"מילק" יוויט". באו כ-150 בוקרים, מדריכים ואנשי מקצוע ושמועו פרטים מ"איר חרמוני (משריד) ומשלמה דורי (מיפעת) על תוצאות התצפיות. אחר כך הושמעה הרצאה מאלפת מאת המומחה של חברת "טראו" מהולנד, ד"ר וואן לינבורג, על הזנת בני-בקר בגיל הינקות. התצפיות, אשר נערכו גם בחלקי ארץ אחרים (אושה, דן ושובל), מטרתן היתה לבחון את השימוש ב"מילקוויט" בכמויות שונות, גמילה בגילים שונים — מוקדמת ב- $2\frac{1}{2}$ חודש ומאוחרת — בגיל 5 חודשים; כן נוסה התחליף כמשקה בלעדי (חוץ מקולוסטרום), או תוך השלמת ההגמעה, לאחר גמילה מהתחליף, בחלב רזה.

לא אוכל להביא כאן את כל הפרטים הרבים, אשר התבררו בתצפיות (עלינו לזכור שמדובר במעקבים ולא בניסויים מדוייקים) ואסתפק בציון כמה עובדות. המשקל אליו הגיעו העגלים בשיטות ההגמעה השונות, תוך הגשת תוספות מזון שונות (מ"מ בעיקר), בגיל חצי שנה נע סביב 220-230 ק"ג; העגלות מאותו גיל, משקלן היה 180-200 ק"ג. לא נתגלה הבדל בעל משמעות בין הגמעה ב"מילקוויט" לבין הגמעה בחלב רזה מהגיל של 8-6 שבועות ואילך. המשקל, אליו מגיעים בני הבקר בגיל של חצי שנה, תלוי במידה רבה בבריאותו של הוולד, בתנאי המימשק הכללי, בהסתגלות העגל לאכול מוקדם ככל האפשר כמויות גדולות של מזון מרוכז ועוד. כמויות "מילקוויט" שהוגמעה אחרי הקולוסטרום, נעו בין 212 ליטר, אשר ניתנו עד גיל $2\frac{1}{2}$ חודש (קב. שובל) ועד 780 ליטר עד גיל 5 חודשים (קב. דן). נערכו ניסויים גם בקבוצות, אשר קיבלו "מילקוויט" בצרופים שונים, ובשתי קבוצות היקש (ביקורת) שניזונו בחלב מלא

יש להמליץ באופן מיוחד על עיון במאמר "הזנת עגלי מרבק במזון גס ובמזון מרוכז", שפורסם ב"השדה", חוברת י"א, כרך מ"ד — פרי עטו של ש. שרר.